

FEDERATIUNEA

Diurnalul politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Locuinta Redactorului:

Cancelaria Redactiunii:

Strada Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru primi decâtu numai de la corespondentii regulari ai „Federatiunii“
Articlii tramiei si nepublicati se voru arde.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre șase lune . . . 6 fl. „ „
Pre anulu intregu . . . 12 fl. „ „

Pentru Romanii:

Pre an. intregu 40 Lei n. — 16 fl. v. a.
„ 6 lune 20 „ — 8 „ „
„ 3 — 10 „ — 4 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a timbrale pentru fiesca care publicatiune separat. In Loculu deschis 20 cr. de linia
Unu esemplariu costă 10 cr.

Programulu nostru si D. Caval. Puscariu et Comp.

Est Deus in nobis, et sunt commercia coeli,
Sedibus aetheriis spiritus ille venit.

Ovid.

Elementulu magiaru ca si celu romanescu este polatu si tescuitu intre doue mari elemente, celu nemticescu si celu slavianu, amendoua cuceritorie si prin urmare amenintatorie. Celu nemticescu este mai periculosu pentru că desnationalizeza ori unde se vesece si are in ajutoriulu sêu spre acestu scopu si gradulu de cultura mai innaltu, afara de acestă este mai compactu si mai omogenu decâtu celu slavianu, carele numera mai multe individualități natiunale separate unite numai prin forti'a absolutismului moscoviticu. Romanii si magiarii stau ca doua insule intre doua oceane, a le caroru valuri amenintia cu inundare. Insulele ce e dreptu sunt de stanca, dar „gutta cavat lapidem“, si aceste doua elemente trebuie să lucre necontenit a se intări si a se spriginî imprumutatu. De trei ori dorere! că magiarii urmeza chiar' si in dîlele noastre, — candu li-s'ar' potè desehide ochii sê védia mai linpede, — politic'a loru traditiunala dusmanosa elementului romanu, nebagandu de sama că prin orb'a loru procedura si-sapa mormentulu, pregatindu-se calea ce duce la contopirea in elementulu germanu. — Istori'a magiariloru arêta indeveratu că decăte ori regii loru se sentiau ce-va-si mai in potere, era pre romanii d'in principate i vedeau strintorati ori deturci ori de Poloni sêu de amendo o data insociti si de tatari, in locu de a-i spriginî staruiau a scote folose l'in necesarile loru si de câte-va ori incercara chianu cucerirea a celoru principate, dar totu istori'a dovedesce că *increditiui si inganfatii regi ai magiariloru de atâte ori au fostu respinsi batuti*. Provedința divina au vrutu, chiaru si intru interesulu magiariloru, ca elementulu romanu in principate sê remana autonomu si sê nu cadia sub poterea cea demoralisatorie si desnationalisatoria a germanismului. Magiarii perdura independenti'a loru si nu o mai potura recascigă, pre candu romanii sub suzeranitatea imperiului turcescu, carele de multu se afla in decadintia, éra asta-di in agoni'a mortii sigure, si-au parstratu nevatemala autonomi'a si sunt aproape de a-si recascigă deplin'a independintia, scuturandu remanentele suzeranității otomane mai multu nominale decâtu reale.

Ce facu magiarii asta-di? Carea este politic'a loru actuala? totu cea vechia. Ei, semintia asiatica, aristocratica pana la opincariu, lacoma de predominare au preferitu a-si bagă capulu in jugu decâtu sê se invoiesca a impartî drepturile si libertățile cu poporele colocoitorie. Ca sê repareze relele seculari ce li facuse, nici prin minte nu li-au pleșnit, ba fatia cu romanii urméza a dovedî o reavointia revoltatoria. Ei vitegii dreptului istoricu, adeca a nedreptății, nu se sfiescu a formă dreptu a supr'a principateloru romanice dîcandu că cutare rege alu loru ar' fi fostu câte-va dîle la preimblare in Moldov'a sêu in Romania, dar cu violența retacu a spune că s'au intorsu d'acolescu capetele sparte. Ba, cu patronii d'in Vien'a facu cum au facutu satan'a cu Isusu, candu l'au ispititu in munte. Li arêta tieraile cele manose de la Dunare, dîcandu „vedeti aceste tote sunt ale noastre, că-ce avemu dreptu istoricu la ele, éca vi-le dămu tote cuceriti-le pentru coron'a lui Stefanu.“

Este preadeveratu că maestrulu Beust si colegii lui, barbatii de statu ai Transilvaniei, inca sunt sîretii, intrecu pre colegii loru d'in Cislaitani'a, cari ori cum se rescocorescu, nu sunt decâtu discipulii, si inca slabuti, ai dascaliloru de Vien'a.

Acestoru-a li-au sucesu a bagă frica panica in Unguri, si ce minune! chiaru prin acei-a a supr'a caroru ungorii pretindu a fi stapani. Politic'a de Vien'a au isbutitu a indusmanî aceste doua elemente destinate a tral in buna vecinetate si fratieta. Urmăritile voru dovedî că tota larm'a cea surda in contr'a Romaniei si a intregu elementului romanescu, au fostu artificiala, au fostu fabricata la Vien'a de unde, usioru credinta, s'au trecut si la magiari. Magiarii se voru desceptă tardîu spre a vedè, spre a se convinge că politic'a vienesa are aversulu sêu in Pest'a si reversulu in Bucuresci . . . are tote criteriile duplicității. Pana acum acestă politic'a per-

fida si-au ajunsu scopulu, dar ne indoimu forte ca sê o pota scote la capetu bunu. Magiarii au calcatu in cursa, dar sê sperămu in Ddieu, că Romanii sê voru feri de ea, candu li-se-va aruncă in cale.

Resultatulu acestei politice este *patriotismulu celu estusivu* alu magiariloru, egoismulu loru natiunalu, carele nu are mai puțin fatale consecintie decâtu egoismulu individualu: elu izozela elu desbina pre locuitorii acelei-a-si tiere, i sumutia de a-si strică unulu altui-a, in locu de a se ajutoră, a se spriginî, — elu e tatalu acelu monstru infioratoriu si cruntu, carele generéza resboiele si intre aceste pre celu mai detestabilu, pre celu mai funestu: resbelulu intre concetateni . . .

Resultatulu acelei politice este legea creata in contr'a natiunalitățiloru si este legea de uniune a Transilvaniei in contr'a vointiei Romaniloru. Cine nu vede in aceste legi politic'a de carea vorbimu?

Numi-vei dta dle Cav. P. . dreptate sêu chiaru si numai legalitate, acea fapta carea timbréza cu . . . pre cei cari au comisu-o? fapta carea au rapitu de la una natiune intréga mai tote drepturile ei, ba i néga si facultatea de a posedè vre unu dreptu?

Suntemu redusi la o stare ce sémena multu cu cea antemartiala. Atunci contrarii nostri au potutu sê ne trateze astfelu, au potutu sê ne tiena in *sierbitude si nescintia*, in ticalosia si dejosire, pentru că fiindu ei *domni societății* au organizatu-o dupa a loru placu, numai in uniculu interesu propriu, luandu de la poporu mediu-locele de a se aperi pre sine si pre ai sêi, despoindu-lu de tote drepturile politice, oprindu-lu de la *concurgerea in facerea legiloru*, de la participarea in portarea afaceriloru comune si reducandu-i la o simpla supunere pasiva. — Asta-di inse in secululu lumineloru, candu poporulu nu se mai pote eschide in constitutiune, chiaru si numai prin libertatea individuala singura si-pote eluptă libertatea natiunala. — S'au dîsu „luati-ne tote libertățile, numai libertatea pressei ni-o lasati si cu acest'a vomu recascigă tote celalalte.“ Eu inca credu acest'a si mai adaugu că *dreptulu de reprezentatiune alu poporului* este acea potere immentasa prin carea se recasciga si mai siguru libertățile perdute sêu celea ce ni lipsescu inca. Amendoue aceste drepturi se potu forfecă, ingustă, dar, a se sugrumă cu totulu asta-di in secululu carele traimu, este preste poterele chiar' si a celui mai rafinatu despotismu. Apoi cătu pentru noi Romanii in parte, atunci candu reinviua, inteneresce jumetatea natiunii nostre, este ore cu potintia a privă cealalta jumetate de aeru si de lumina!? Nu! neci atunci candu contrarii nostri aru zidî muri ca ai Chinei in mediu-loculu nostru.

Asta data suntemu siliti a curmă articulu si fiindcă vomu lipsi de acasa câte-va dîle, numai dupa reintornare vomu continuă considerditiunile generale si vomu inchia cu cestiunea Transilvaniei.

Alexandru Romanu.

Vocea unui preotu romanu câtra confratii sêi preoti d'in Ardealu.

Preoti, cu crucea in frunte . . . !

Tempulu alegeriloru dietali se apropia. Romanulu transilvanu, ca unu Hercule multu-patîtu, stă éra-si la crucea drumuriloru, se trediesce éra-si că e pusu in fati'a alternativei, de a alege sêu ba; de a-si tramite pre deputatii sêi la diet'a pestana si prin ast'a a-si subscrie insu-si de buna voia sentinti'a de morte politica-natiunale dietata de acea dieta, sêu abtinentendu-se de la alegeri a protestă estu-modu in fati'a lunei si in modrulu celu mai legale contr'a batjocurei de lege a uniunei si asie numita a natiunalitățiloru, prin cari inganfatii adversari se inerca de nou a-lu incalecă.

Ca dulcele surisu alu Aurorei se pareă, in urm'a legiuiriloru d'in 1863/4, a se deschide si pentru Romanii belei Transilvanie o-éra noua mai ferice. Insceriuulu romanu nu preste multu de nou se intinecă. Acele legi de o miia de ori mai liberali decâtu totu liberalismulu magiaru ce a esistatu candu-va sub sore, sunt delaturate unilateralmente. Prin acele legi Romanii au demustratu in fapta, că ei voru sê intinda Magiariloru colocuitorii intr'adeveru mana fratiésca, că voru cu sinceritate sê le devina frati atătu in bine

cātu si in reu. Dar' „natiunea aristocratica“, spiritulu de suprematia magiaru nu vrè sê recunosca pre terenulu drepturiloru si binefaceriloru d'in statu decâtu numai descendinti de ai lui Arpád sêu Heloti, in patri'a comune afara de „un'a si nedepartibil'a natiune politica magiara“ nu vrè sê scia de altii decâtu de sclavi politici, cari sunt suferiti ca in negrulu trecut „propter emolumentu regnicolaru publicum“, avendu destinata de a suportă sarcinele gloriosului imperiu magiaru, decurendu plamaditu.

Sêu dora ni se va potè obiectiună d'in vre-o parte, cumcă nu graimu adevurul? Dar' ore nu e cea mai necrutatoria batjocura pre lume, a pastră pentru Transilvani, chiaru si dupa fortiat'a uniune ori mai dreptu graindu fusiune a Transilvaniei cu Ungaria, o lege electorale feudale ca cele d'in scelii intunereculu, numai pentru că acest'a se pare buna spre apesarea Romaniloru? Unde s'a mai pomenitu vre-odata, ca intr'unulu si acel'a-si corpu legelativu sê siedo deputati alesii dupa doue legi electorali deosebite? Sêu mai departe legea poreclita „a natiunalitățiloru“ nu merita ea ore mai cu dreptu cuventu a se numi „lege pentru ascurarea suprematiei limbei magiare, si pentru intruducerea ei pre nesentite pana in santuariulu familiei si alu basericei natiuniloru nemagiare?“ Alature-se numai legea acest'a cu legile sabiane d'in 1863/4, si lumina estoru-a va lumina si arêta inca si mai invederatu intunereculu celei-a, sub carele se ascundu nefericitele si nefericitoriele tendintie vechi de magiarisare.

Fatia cu aceste si asemeni insulte aruncate cu o arogantia asiatica asupra natiuniloru nemagiare si intre aceste cu preferintia asupra Romaniloru, noi nu credemu sê se afle unu singuru Romanu de anima si sentimente curate, carui-a sê nu i-se revolte sangele stramosiescu in vine. Nu, stranepotulu marelui Traianu n'a potutu degeneră intr'atātu-a, cătu sê-si uite de demnitatea sa natiunale; asupririle si sclavi'a, des si de multe vecuri, totu-si e preste potintia sê-si fia infrantu si molipsitu intr'atātu-a anim'a lui nobile, cătu acest'a sê nu mai sentia reinviatori'a adiare a geniului secululu nostru, alu acestui seclu dîsu cu totu dreptulu alu natiunalitățiloru si alu luminărei; Romanulu ardeleanu nu-i modru sê se incumete astadata a pasî la urna, sê alega éra-si pentru diet'a d'in Pest'a si astfelu sê se faca elu insu-si instrumentu alu nemicirei sale in man'a aceloru-a, pre cari in 1848 pentru asemeni tendintie i-a combatutu cu atăt'a bravura si atâte sacrificie si cari intru orb'a loru cea fâra parechia, reimprospetara sub o forma mai moderna negr'a leguire d'in vechime „de extirpatione radicitus populi walachici.“

Ast'a e firm'a nostra credintia. Si acest'a credintia o nutrimu noi nu numai despre intielegintii romanii transilv. binesentitori, ci si despre mai pucinu intielegintele, dara bunulu si necoruptulu nostru poporu — numai daca acest'a va sê fia invetiatu si luminatu despre insemnatarea cestiunei, numai daca acest'a va fi condusu cu dibacia. Inse cine sê-lu lumineze si invetie, cine sê-lu conduca? Răspundu: Cine altii, daca nu in prim'a linia pastorii sêi sufletesci, bravii preoti romani.

Deci „Preoti, cu crucea in frunte!“

Asie, Iubiti Confrati. Sant'a acest'a deviza, „Preoti cu crucea in frunte“, sê ne animeze asta-di mai multu decâtu ori si candu. Nu in contr'a constitutiunei, ci intre marginile constitutiunei legali dorimu si voimu noi a conduce pre bravulu nostru poporu. Alturu, precum d. e. opusetiuniloru magiari, li este si li fia iertatu a atacă chiaru si temeliele constitutiunei dualistice de adi; noi inse numai schimbarea unoru legi pentru noi in gradulu supremu nedrepte si asupritorie vomu tinde a-o midiuloi, si ast'a inca pre calea si cu mediulocele cele mai constitutiunale. Ni se va potè impută noue acest'a? Cu dreptulu nici decâtu. Că-ci noi amu luat a supr'a-ni detorinti'a, de a grigi de binele filoru nostri nu numai celu eternu, ci implicitu si de celu tempurale; ne-amu doobligatu, a fi sarea pamentului si lumina in tote cercustările vietiei pastoriloru nostri. Sê fimu dara acest'a acum si totu-de-un'a cu acea consciintiositate si iubire invapaiata, carea ne lega de char'a nostra natiune, d'in carea facu parte

parintii, consangenui, frații și sororile noastre; se ne portăm ca buni fii către amat'ă și amatori'ă mama, ce ne-a lăptatu și ne nutrește mereu la sinurile sale.

Sciu prè bine, cã adversarii nostri seculari ve voru desmentã si se voru nesul a ve abate de la implinirea acestei obligatiuni sante sub mii si mii de preteste, intru cari inainte de tote sub acel'a, cã „preotii n'au sê se amestece in trebe politice.“ Sê cautãmu inse, fratiloru, in giuru de noi, si ce vomu vedè? Vomu vedè la clerulu magiaru sentiulu natiunaleu potentiatu pana la fanaticismu, si lucrãri amesurate acestui-a; vomu vedè epistole pastorali indreptate de primatele Ungariei si de cei-alti prelati magiari cãtra clerulu lor subalternu, provocandu-lu pre fatia si instruindu-lu, cum acest'a la alegerele viitorie sê face propaganda pentru cutare si cutare partita natiunale magiara. Apoi dara numai clerulu rom. sê-i fia asiè ce-va opritu? Nu, acêst'a nu se pote; nu se pote cu atãtu mai vertosu, cãci intr'o tiera constitutiunale preotulu d'in punctulu de vedere alu statulu inca este privitu de unu simplu cetatianu, ca si ori care altulu; preotulu inca platesce contributiune de avere si sange; fiulu preotulu inca se inroleza spre aperarea mosfei parintesci; si preste totu preotimea porta tote greutãtãle publice, ca ori-care altu eive d'in statu.

Dreptu cã prea santitiu nostri arhierii in atari momente pentru noi prè critice afla de bine a tacè, sèu — ce e si mai dorerosu — a sierbi scopurile inimiciloru nostri suprsmatisatori, scriendu enciclice opritorie de a se mestecã preotimea noastra in trebele alegeriloru dietali si in alte afaceri politice. Ast'a inse nu ne turbare pre nici unu minutu, de-ora-ce noi scim, cã „salva obedientia“ o detorim arcipastoriloru nostri in afacerile basericesci, èr' drepturile constitutiunale ale cetatianiloru numai legislativ'a singura le pote restringe si schimbã.

Inainte dar', frati preoti romani d'in Ardealu! Inainte cu devis'a „pentru imperatu, patria si natiune!“ Sê luminãmu si sê invetiãmu bunulu nostru poporu loialitatea ereditã, pre carea stramosii sêi intre evenimentele cele mai fatali au sciutu-o past'rã augustulu domnitoriu; sê-lu invetiãmu amorea cãtra patri'a comune, pre carea Romanulu a documentatu de nenumerate ori cã scie in casu de lipsa a o aperã cu barbatia; sê-lu invetiãmu inse fãra pregetu si mai alesu iubirea cãtra natiunea sa propria, cãtra sine insu-si, si cumcã cari sunt condițiunile conservãrei de sine si adeveratele sale interese. Sê ne aducemu a minte de predecesorii nostri in oficiulu preotiescu, cum d'insii erãu constrinsi cu anii întregi sê pasca rimatorii superbiloru stapanitori magiari inainte de a li se permite a merge sê se preotiesca; si cu tote aceste acesti pastori sufletesci intr'unu modu atãtu de brutale batjocuriti sciura patimì cu natiunea patiminda, a a trage cu d'ins'a si la bine si la reu, si a remandã pana la suflarea loru cea depre urma fideli intereselor ei. Au n'ar fi pentru noi, succesorii aceloru bravi, cari ne gasim in cercustãri neasemenatu mai favoritorie si mai suportabili, n'ar' fi ore de onora cea mai mare, a parasì in momente critice pre bietulu nostru poporu, la comand'a dusmaniloru lui a-lu lasã fara pastori in pred'a lupiloru, a nu fi gat'a se bemu alaturea cu d'insulu cup'a amaretiuniloru. Sê nu fia!

Inca odata dara ve provoou, onorati frati preoti! Inainte pre susu indegetat'a cale a santei nostre obligatiuni pastorali! Inainte acum si tot-de-un'a — cu crucea in frunte!

D.

Cuventulu Deputatulu Alesandru Romanu

rostitu in sedinti'a Camerei Representantiloru Ungariei tienula la 27 noemre 1868, cu ocaziunea desbaterii generale a supr'a proieptulu de lege pentru egal'a indreptãtãre a Natiunãlitàtiloru.

Onorabila Camera! Incercandu-me a spune si eu modest'a mea parere a supr'a celoru doue, respectivu trei proiepte de lege, nu me voiu incumetã, intru motivarea votulu meu, la sterili deductiuni teoretice despre ideea de natiunãlitate, neci, pentru a dovedè esistinti'a natiuniloru regnicolari in Ungari'a, nu voiu scote arguminte d'in armamentariulu celu ruginitu alu legiloru unguresci, nu! si nu pentru cuventulu cã dora eu acestoru-a nu li-asiu atribui neci o insemnãtate, ci parte pentru cã acêst'a o facura inaintea mea, cu multa cunoscintã de cauza si cu rara elocintã oratoria, mai multi condeputati, — parte pentru cã drepturile istorice — o marturisescu cu sinceritate — le consideru a fi cu multu mai invecitate, cu multu mai nepotincioase, decãtu ca ele sê pota emulã, ori in ce privintã, cu spiritu ce domnesce in acestu seclu alu lumineloru: — deci salutandu principiile profesate in cuventarã rostita cu multa elocintã de onorab. D. ministru alu culteloru si instructiunii publice, prin cari recunoscuse cã ideea de natiunãlitate e fêtulu libertãtii si adoptandu-le d'in adanculu sufletulu meu, — de si nu dora in conformitate cu dsa, dar' potu afirmã cu

siguritate, cã pre temeulu aceloru principie voiu grai cãte-va cuvinte. Adeca eu inca dechiaru cã sunt fiulu seclulu presinte, eu inoa, ca si dsa, me inchinu spiretulu ce domnesce in epoc'a noastra, si in urma eu inca, ca si d. ministru; voiu luã partea cea practica a lucrulu in dejudecarea proiepteloru d'in cestiune; — èra de mi-sar' intemplã ca la aplecarea principieloru sê purcedu pre cale contraria de a dlui ministru, lu rogu, ca acêsta divergintã sê nu mi-o atribuesca mte ci singuru logiceci inesorabile a fapteloru.

Ce e sentiementulu natiunãlitàtii? Ce e pietatea, iubirea de natiunãlitate? Cu unu cuventu ce e natiunãlitatea? Nu voiu defin-o prin frase teoretice, ci avendu in vedere partea practica a lucrulu, voiu recurge le marele maestru alu vietiei, — la istoria, si mai nainte de tote credu, cã colegii mei de natiunãlitatea magiara, lasandu de o parte proverbial'a epoca istorica de 300 de ani, numai in scurt'a època de la 1850 incoce inoa au semtãtu destulu de viu: ce este natiunãlitatea!

Natiunea alu carei-a fiu sunt eu, au semtãtu-o si mai tare, pentru cã suferintiele ei au fostu mai vechie, mai grele. Au semtãtu-o in patri'a noastra inca intru alu XI seclu, candu nu multu dupa acêst'a, principele Dragosiu, d'impreuna cu 5000 de familie emigrase d'intre muntii Maramuresiulu la frații d'in Moldov'a, spre a-si cercã acolo noua patria si a-si gasi pace si lenisce; ast'a d'in urma inse, numai atunci o gasira dupa ce li succese a respinge pre regele ungurescu si pre ostasii sêi, cari cursese dupa d'insulu, asiè, precum mai tardioru succese eroiciloru sêi descendinti a respinge pre regele Carolu Robertu si pre valorosulu Mateiu Corvinulu.

Totu asiè si d'in asemene cauze pribegì Negru Voda d'in Fagarasiu in tier'a romanesca spre a-si cercã si elu patria noua.

Totu asiè, domniloru, detestabil'a tocmela inchiatã in secl. XV. intre magiario-secùii si onestii ospeti teutonici sub cunoscut'a numire de „Uniunea celoru trei natiuni“ indreptata numai spre subjugarea Romaniloru, apoi „Aprobatele si Compilatele“ totu atãte legi barbare, cari in istoria celoru trei popore voru figurã pururea ca totu atãtea pete rusinose, aceste tote impreuna invetiara de ajunus pre Romani ca sê scie: ce este natiunãlitatea!

Cumca legea de „Uniune“ d'in 1848 a Transilvaniei, atãtu magiario-secuiciu si romanii au consideratu-o in prim'a linia si au proclamatu-o ca cestiune de natiunãlitate, este lucru prea cunoscutu. Celu ce s'ar' indoi, cetesca respectivulu articlu de lege, prin carele apriatu este enunziata „Unitatea natiunala.“ Cetesca scriptele corifeiloru magiari, d. e. a le lui Vesselényi, sèu ordienele revelatiuni a le lui Zay publicate in „Wanderer“ si se va convinge deplinu.

Dar, voiu servì cu exemplu mai prospetu. In epoc'a absolutismulu pana la 1865, „cestiunea unguresca“ ce au fostu alta decãtu cestiune de „natiunãlitate?“ Mi-se va opune, cã au fostu cestiune de „libertate.“ Da, Domniloru, asiè am consideratu-o si noi si cu noi d'impreuna Europ'a civilizata, a carei-a simpatie numai pentru acestu cuventu si-le cascigase natiunea magiara, inse dupa pactulu conventu d'in Decemvre incoce, adeca dupa inaugurarea dualismulu, carele nu e alta decãtu „Unio duarum nationum contra plures“ (uniunea duoru natiuni in contr'a mai multoru-a) au incetatu de a mai fi cestiune de libertate, ci au degeneratu in egoismu natiunale. Pote fi, cã si acêsta indoita centralisatiune dupa opiniunea altoru-a, este si cestiune de libertate, intru cãtu cele doue natiuni, spre a caroru folosu servece dualismulu, in a loru esagerata iubire de libertate au confiscatu-o tota in favorea loru propria.

Daca Dualismulu nu este antãtulu pasu la pragatirea federalismulu, atunci elu este ultimulu pasu ce conduce de siguru la dissolutiunea imperatiiei austro-magiare, pentru cã abstragandu de la perielele ce potu isvorì d'in renitintã poporeloru nemultiunite, cari gemu sub jugulu acestei indoite centralisatiuni, in sa-si asta centralisatiune cu doue capete porta in sine sementi'a eternei discordie, a luptei continue, a rivalisãrii imprumutate si a dissolutiunii finale.

Precum s'au cascigatu simpatiele Europei, asiè se potu si perde, èra modest'a m'a parere este cã acù au si inceputu a se perde, dar se voru perde de siguru cu totulu indata ce se va observã cã dualismulu nu e libertatea ci uniunea duoru natiuni contr'a celoru alte. Simpatiele se voru perde si atunci candu se va observã cã nu numai la deslegarea cestiunii de natiunãlitate ci si la alte ponderose cestiuni interne acestu onorab. corpu legelativu nu stã la inaltãtãmea misiuni sale si nu purcede conformu spiretulu seclulu presinte, ci d'in contra face pasi retrogadi, precum, dorere, se pote constatã cã au facutu prin mai multi articli de lege creati in sesiunea presinte a dietei. Asertiunea mea o potu ilustrã si cu exemple, cum sunt: art. de lege pentru instructiunea populara, privilegiulu datu secuiloru, immunitatea

fundatiuniloru publice (mai tote unguresci), subvertunarea teatrulu magiaru, si asi mai potè adau cã in acêsta epoca de libertate mai sustieneti in Domniloru, remãstiele vechiulu sistemu de sclav'a le aviticulu „corpus juris“ si a le „tripartitu Verbócianu“ in „Szolgabiró“-i vostri, preferi du adeca a fi judecatori de „servi“ decãtu de cetieni liberi.

Aceste doue proiepte de lege puse la ordinea d'lei si mai vertosu proieptulu subternutu de premeritatulu si de mine multu stimatulu representant alu cetãtii de Pest'a, D. Franciscu Deák, nu sunt t'a, decãtu natural'a emanatiune a centralisatiunii dualistice amintite si inca rigida centralisatiune; sunt alta decãtu copi'a fidelã a doctrinei inventate propagata de barbati de statu ai Austriei, in to Europ'a renumiti, d'in dilele sistemulu Bachianu.

Permiteti-mi, Domniloru, a ve impartesi ca i intermediu, cã la an. 1865/6, in Vien'a unu oficeru erou austriacu, carele servise si elu in ostepa ce peronise pre Muscali d'in Romania, erã pre aci sè demice cu sabi'a sa cea vitegesca, numai pentru cã cutediãsemu a me indoi despre esistinti'a „unitãriei natiuni austriace“ pentru carea in tot imperiulu nimene nu se insufletia.

De voiu luã in considerare ori elaboratulu e misiunii centrale ori proieptulu de lege alu dl. Deák, insu-si titulu asemenatu cu paragr. fiu submatori, dovedesce cã acele nu sunt decãtu unu esc motagi (vragitoria) politicu; pentru cã titulu aceloru proiepte suna despre egal'a indreptãtãre natiunala, precandu paragrafiu nu facu alta, decãtu stat rescu nemarginit'a predominare a limbei magiare si titulu de „limba a statulu“, ma intruducerea ei despune si acolo unde pana acum nu se vèrise inca adeca in sanctuariulu afaceriloru besericesci, — cã tote cã d. ministru alu culteloru, in discursulu si de alalta eri, afirmase cã sentiementulu relegiunar este inca si mai sublime decãtu celu natiunale.

Aceste proiepte de lege nemicescu esistinti'a natiuniloru regnicolari d'in patria, ce e dreptu, num pre hartia, cãci asiè credu cumca de s'ar si priiele de onorab. Camera, la acêsta sentintã de morocroata, natiunile regnicolari, ca totu atãte vi sèmmen de esclamatii, voru responde, ceea ce n moritoriulu Galileu respunsesse inquisitoriloru pontificali „E pur si muove!“ Aici suntemu vietuim!

Oferindu-mi-se ocaziunea cãte o data de a conversã cu colegii mei d'in asta onorab. camera, a supr'a acestei cestiuni momentose, ei cu multa sinceritate mi d'iceã: ei frate, daca ne incarcãramu cu deto de statu, cu quot'a si dupa ce mai renunciamu la dreptulu de a despune a supr'a sangelui si avã nostre, vi vomu mai da si voc de cusuru (pre de apr'a) concessiuni, atunci nu mai scim cum sê intrãmãnu a casa la alegatorii nostri. Ast'a asiè b tielege-o, dar asemenea alusiune vi mai potu i partesì. Intr'o cauza asemenea ponderosa, (a Transilvaniei) unu functionariu de statu, carele s in relatiuni intime cu unu inaltu demnitaru alu guvernulu actualu, vrendu a-mi cunosce parerile a supr'a cestiunii, dupa ce ne invoisemu binisioru in principiu, mi-d'ise „numai la un'a te facu atent domnule, cã lumin'a nu se pote aprinde la amendos capetele.“ Preadeveratu, inse precum „omnis similitudo claudicat“ asiè si acêst'a, dar' sê concedem fie adeverala, eu totu-si credu cã capetulu celu aprisu, pana acum inca arde cu flacara potinte, si c ne-am incercã sê aprindemu cela altu capetu, nã succede cu poteri unite a stinge capetulu ce arde..

Dupa premissese acestea, Domniloru, veti priie pe de siguru motivele, cari me indemnara ca sê combatu cele doua proiepte de lege si a nume, pentru cã le consideru a fi periculose patriei comune, pentru cã acele umilesce, apesa si insulta natiunile regnicolari. Apoi sê nu uitati, Dloru, cã „Facile aernam ferre possim si inde abest injuria. Etiamque injuriam nisi contr'a constat contumelia. Contumeliam (a tem) nec fortis fert neque ingenuus facit.“ Pote-se a mai mare batjocura pentru o natiune, decãtu ca se pune la indoiela esistinti'a ei natiunala si se d creteza morteã ei politice? Nu sunt indreptãtãtu coluera la acêst'a, ma, de ora-ce lucrulu este o cestiune de onore, asiè cre- lu cã nimene in camera, este indreptãtãtu a decide in asta privintã.

(Va urmã.)

Sioncut'a-mare, 3 fauru 1869.

„Nelegiutulu se umiloesce, se pleca si ceia foricitã cadu in poterea lui.“ Psalmu 10, 16.

Precandu dvostra, dle redactoriu scrieati in acestu tãitu diuariu, cã mamaligariloru chioreni li place multu preicasiulu ungurescu, chioreni chiar' atunci mancãu mare apetitu d'in acea mancare eliseica. Nu ne judecati, ci noi avemu unu stomacu minunatu; acestu-a primesce ce e bunu si constitutiunale, numai mancãrile romanesci le pote suferi, in daru: despre noi a disu Barnuti, cã „am nutritu totu-de-un'a d'in privilegie“ si diplome, apoi ste nu se potu gasi decãtu in cadrulu constitutiunei magiare. Acêst'a e caus'a, cã iubimu totu ce este ungurescu si conf

sicute luptă contr'a partitelor vechie și a impatiților. Guvernul s'au sciut aperi cu energia cuvenită; după triumful înse nu și-au permis nici una d'între executiunile întrebuintate d'atâte ori mai de demultu.

„Asasinul de la Burgos, (Unu comisariu alu guvernului voindu a întreprinde ce-va executiune în contr'a arceiepiscopului d'în Burgos, fu ucis în sacrestia precum se crede — la îndemnul preuțimei. — Rap.) medilocitu de fanatismu, desvelî destinul patriei. Economisatiunea rea a guvernului de mai înainte și rezebele portate cu spese enorme au influențiatu multu a sup'r'a cestiunilor financiare. Tote depindu de la contielegerea, patriotismulu și energi'a dvostre.

„Procentele detoriilor publice, armat'a și marin'a compunero ergatiunile nostre principale. Neconsiderandu recerint'a imperativa — sustinerea creditului, natiunea ispaniola e destulu de mare pentru ca sê pota respunde detoriile sale. Ca sê nu fia întempinata nepregatita de eventualele perturbatiuni interne și esterne.

„Rescol'a d'în insul'a Cuba amu ereditu-o de la guvernulu de mai înainte. — Serrano contêza la eroismulu armatei și la sucursulu voluntarilor pentru ca sê pota învinge. Pacea durabile numai pre base stabile și prin reforme liberali se pote restaura; în urma vomu scrobî catenele sclaviei (se va desființia sclavagiulu ce existe înca pre unele insule) fiindu înse atenti nu cum-va sê periclitâmu margaritariile Antilleloru prin una procedura accelerata și necorespondentoria.

„Caderea tronului secularu nu schimbâ în nemicu bunele nostre relatiuni fatia cu poterile straine; ma d'în contra simpatia unora-s'au potentiatu într'unu modu remarcabilu. Mai multi domnitori, cari se indoieau a recunosc caderea sistemii înbetranite, recunoscuro fără întârziare straformârile indeplinite.

„Guvernulu predâ adi cortesului poterea, ce i s'au concediatu, nescirbata. Concordia și odenea dominante dovedescu, câ prevedinti'a binecuvântă oper'a santa a revoluțiunii începute cu atâtu norocu; și acuma chiamarea cortesului este a o terminâ totu cu aceea-si norocire.“

GRECIA. Cirile mai noue ni spunu, câ tragându-se ministeriulu lui Bulgariu (fiindu-câ n'au voitu a acceptâ dechiaratiunea conferintiei) Zaimis compuse noulu cabinetu, care acordâ decisiunile conferintiei. Membrii acestui cabinetu sunt: Zaimis presedinte și ministru de interne, Sutios de resbelu, Avierinos de financia, Petiolis de justitia, Sarabas de cultu, Trincheta de marina și Delianis pentru esterne.

Acesti-a sunt barbatii, cari au avutu curagiulu a da pieptu cu torintele celu potinte alu aspiratiuniloru și patriotismulu natiunii eline. — Nu cercâmu cum voru potê reesi. Atâtu-a ni spunu faimele mai recinti, câ poporul elinu e forte aplecatu a da pas cortu regelui George și cabinetului Zaimis. Dêca scirea acêst'a s'ar' realizâ, elinu voru proclamâ republic'a și acêst'a va dechide lupt'a în Orientu. — De alta parte se afirma câ Russi'a au abdîsu — celu putiennu pro momento — d'a spriginî votulu și nisiintiele Greciei respectivu ale poporeloru orientului. — Vederemo.

Principele Walewsky s'a rentorsu la Parisu cu respunsulu indestulitoriu, care s'au și notificatu poteriloru participanti la conferintia de Parisu, care va tiendê sedintia în 16 l. c. pentru a serbâ triumfulu dictaturei sale.

Si acum ne întrebâmu: pacea Europei este ore asecurata, cestiunea orientului este ore resolvita? Nu și era nu. Numai libertatea și unitatea natiunala va garantâ eternitatea pazei și a ecilibriului europeanu.

Varietati.

„Sinodulu ecumenicu.“ Agence Havas“ spune, câ pregatirile curgu necurmatu pentru ocaziunea intrunirii s. parinti. Siedintiele se voru tiendê în baserec'a santului Petru, în partea d'în drept'a, carea singura formêza una basereca cu marime de 800 metre patrâte, încapendu în ea 2000 persone. Scaunele învelite cu purpuru verde sunt arangiate în form'a amfiteatrului, în patru-spre-diece sîre, și dau locu la 900 persone, și între acesti-a la 880 legelatori. Limb'a consultâriloru va fi eschisivu cea latina, și fiindu-câ pronunțarea ei varieza în diferitele tiere, se voru aplicâ stenografi d'în tote natiunile reprezentate. Sinodulu se va deschide în 8 decemvru an. cur. și va durâ numai 3-4 lune, ca astu-felu se parinti se pota sosi acasa pre la pasci. — Chiamarea sinodului va fi a mediolocî consunantia între disciplin'a beserecesca și institutiunile lunei moderne.

„Consulatu turcescu în Pest'a.“ La propunerea cancelarului imperialu Maj. sa imperatulu a datu îndatinat'a escuaturo pentru instalarea lui Ali Nizami Bey de consulu generalu turcescu în Pest'a.

„Deschiderea Dietei.“ D'în funte siguru primimu scirea positiva despre diu'a convocării dietei, aceea este 20 aprile a. c. pre acesta diu'a adeca sunt poftiti a se infatîsiâ deputatii d'în Croati'a, în urmarea unui ordinu ministerialu datu câtra autoritâtile croatice pentru punerea la cale a alegeriloru dietei.

„In comitatulu Ugocea s'a intrudusu statariulu și nu se scie câ — pentru ce?“

„Poetu surdu-mutu.“ În statele unite Americane traesce Isacu Bond lipsitu de darulu audiului și alu cuvântării, atragundu atentiunea și amiratiunea lunei prin operele sale poetice și mai alesu prin fabulele sale interesante.

„Multamita publica.“ Dl. vicariu foraneu alu Fagarasiului, Ioane Antonelli, a tramesu 10 fl. a. v. pentru concertulu tiennutu în 14 maiu a. tr. în folosulu societatei de lectura a junimei studiose d'în locu. Deci societatea, conformu decisiunei sale d'în siedinti'a ultima, tiennuta în ianuariu a. c., cu placere aduce viua multamita, atâtu Dlu vicariu, câtu și totutoru dloru, cari contribuindu la sum'a amențita, au binevoitu a ajutâ societatea nostra în interesulu desvoltarei și înaintarei culturai nostre natiunali. Blasiu, ian. 1869. — Nicolau Petru v.-pres. societ. de lect. Iosifu Vasileo.

Sciri electrice.

Aten'a, 10 fauru. (La 6 ore ser'a.) Se însciintieza oficiosu, câ cabinetulu s'au constituitu dejâ. Zaimis e ministru presedinte și de interne, Sutios de resbelu, Avierinos de financia, Petiolis de justitia, Sarabas de cultu, Trinchetta de marina, și Delyanis de esterne. Programulu cabinetului e: decisiunile conferintiei se accepteza și sunt a se susemnâ câtu mai curendu.

Bucuresci, 9 fauru. Interpelatiunea, facuta în caus'a rechiamârrii generariului Macedonschy în servitiulu sêu de mai înainte, produse una disputa infocata. Partia stanga pretindeâ, câ rechiamarea sê se dechiar de nelegala. Ministrulu presedinte dechiaro pe Ionu Brateanu și partia lui de inimizici (?) ai patriei. E verosimulu, câ guvernulu va disolve camer'a.

Sanpetruburgu, 10 fauru. Unu ucazu imperialu demando congediarea provisoria a unui contingentu de soldati supranumerali.

Bucuresci, 11 fauru. Camer'a acceptâ eri cu 68 contr'a 42 voturi propunerea pentru casarea reabilitârrii generariului Macedonschy. Primirea acêstei propuneri se considera ca votu de neîncredere pentru guvernulu.

Madridu, 11 fauru. 28 carlisti internati în Bayonne au facutu dispusetiuni pentru a trece confiniel' ispaniole.

Bucuresci, 11 fauru. După-ce principele nu acceptâ demisiunea ministeriului, unu decretu domnescu desolve ambe camerele. După comunicarea decretului desolvetoriu camer'a primî propunerea guvernului pentru a se terminâ pertratarea bugetului înainte de disolvere. Camer'a acceptâ en bloc bugetulu. Nou'a camera se va conchiamâ la terminulu legalu.

Vien'a, 11 fauru. Eri s'a detiermuritu în consiliulu ministerialu adaugerea numerulu deputatiloru d'în Reichsrath la 303; propunerea ministrului Giscra de a-lu urcâ la 406 membri, nu se primî.

Vien'a, 11 fauru. Acceptarea dschiaratiunii d'în partea Greciei s'a notificatu poteriloru reprezentate în conferintia. — Not'a respectiva a guvernului grecescu si-esprime parerea de reu, câ în conferintia nu s'a datu votu decisivu reprezentantului Greciei Rangabe, și arêta scopulu guvernului, câ voiesce a disolve camer'a.

Vien'a, 11 fauru. Fostulu ministru romanu de financia Steege negotieza în caus'a juredictiunei consularie, și are putiene prospecte pentru realizarea dorintieloru sale, fiinducâ câ acele nu afla resunetu în Vien'a.

Madridu, 11 fauru. „Correspondentia“ spune cu reserva, câ în Lissabon'a se pregatesce una manifestatiune militara în favorea Uniunii Iberice.

Madridu, 11 fauru. (Deschiderea Cortesului.) Serrano salutâ pe reprezentanti, și accentuâ în cuvântulu sêu renvierea Spaniei după lupt'a de 60 ani. Mai departe constatêza, câ s'au proclamatu libertâti, a caroru regulare e resevata cortesului, câ dispusetiunile guvernului, la aparintia contrarie acelor libertâti, s'au facutu în favorea revoluțiunii, și se potu

justificâ și prin gravitatea situatiunii. Tote depindu de la contielegerea cortesului.

Natiunea ispaniola va respunde detoriiloru de statu, și este destulu de precauta, câ eventualele turburâri interne și esterne se o afle gat'a. Serrano contêza la armata și voluntari, și în urma accentuêza necesitatea eliberârrii sclaviloru.

Bucuresci, 12 fauru. În Romania Mica, prelanga tota precautiv'a autoritâtiloru, se ivescu proclamatiuni mazziniste, cari chiama la rescologia poporele orientului.

Constantinopolea, 12 fauru. Padisiahulu Persiei a pornitu cu una armata însemnata câtra Bagdadu. Port'a a tramisu 10,000 feciori la fruntariile Persiei.

Parisu, 11 fauru. Unu telegramu d'în Aten'a de la 9 l. c. anuncia, câ noulu ministeriu a conchiamatu camer'a. Restabilirea relatiuniloru diplomatece cu Port'a înca va urmâ câtu mai curendu; înse respectivii reprezentanti de pana acum'a se voru înlocui prin altii.

Vien'a, 12 fauru. În martia viitoria conferintia va tiendê siedintia pentru a primî dechiaratiunea Greciei. Totu atunci se va publicâ și procesulu verbale alu conferintiei.

Bucuresci, 12 fauru. Partia actiunaria nisuesce a si-formâ legiuni proprie. Ministeriulu voiesce a abdîce. Se pare câ Brateanu va deveni în scurtu presedinte alu consiliului ministeriale.

Aten'a 12 fauru. Interventiunea materiala în favorea dinastiei e verosimila. În intru sê organizâ legiuni. Caderea sêu caletori'a regelui e probabila.

Bucuresci, 12 fauru. Senatulu nu s'a disolvitu, ci numai s'au amanatu pana la conchiamarea camerei celei noue.

Parisu, 12 fauru. „Patrie“ comunica sciri d'în Bucuresci, spunendu, câ revolutiunarii se pregatescu la una lupta resoluta contr'a ministeriului, și cumpera arme și munitiune multa. Ministeriulu e resolutu a sustienê pacea și a respectâ conventiunile.

Mitilena, 12 fauru. Portulu de Mitilena va deveni liberu, pentru a ruina Smirna unde. existâ simpatie viue în favorea Greciei. Toti suditii greci sunt constrîsi a parasî insul'a.

Respunsuri. Dlu A. R. Draganesci, neci scrisori neci avisare n'am primitu. Cercati. De altmintrea dispusetiunea d'în parte-ne s'au facutu. — Dlu P. Ch. Govosdi'a: aveti a mai adauge 2 fl și sunteti prenotati pre unu anu întregu. Exemplariulu vi-se tramite regulatu la adres'a Dlu I. P. în Lugosiu. — D. I. C. Dr. Fagarasiu, nu întielegemu repetirea, unu exemplariu, doue? Se pote, dar pentru reparare separata tipografulu cere 20 fl. de 500 exemplarie, adeca nr. ce se iea de base la ori ce tiparitura. Dlu N. P. în Carlsdorf: adres'a este în regula, dacă totu-si ati primitu exemplariulu Comunitâti de Nicolinti, gresiel'a invederata este a oficiului postulu. — D. C. P. în Sapluntia: adres'a s'au îndreptatu, de altmintrea nri s'au speduitu toti, cercati la of. post. — D. G. S. Gr. Segedinu: pentru societ. de lect. s'au facutu desp. totu ca si în an. tr. — Dloru I. P. în Campeni și I. D. si A. A. T. în Abrudu: adresele vi-se perduse la tipografia, s'au îndreptatu. — Dlu Gr. M. adres'a este asiê, dar si rut'a principala trebeu sê se semne chiaru pentru oficiile post. cari d'în contra afla nodu în papura. — Dlu V. O. în K. Sant. Miklos, sunteti indusi sub nr. protoc. 423^{1/2}, și vi-se spuedesce regulatu. — D. I. B. M. Sigetu: tote adresele sunt în regula, pote fi câ vre una se va fi scrisu gresitu pre legatore, se tiparescu și atunci gresiele nu se voru potê întemplâ.

Pentru DD. abonati mai tardiu și pentru cei ce se prenumera înca, avemu sê încunoscintâmu câ d'în cei 10 nri. primari exemplarie nu mai sunt. Înse abonamentulu respectiviloru se va prolongi cu 10 nr. înainte sêu la abonarea viitoria li-se va scadê d'în pretiu ceea ce se vine pentru diece nri.

D'în anulu trecutulu mai avemu câte-va exemplarie și se voru tramite după potintia atâti-a nri câti sunt la adres'a ddloru cari au poftitu.

Fiindu câ mai multe reclamatiuni ni vinu în epistole sigilate prin urmare francate (platite) ba chiar și recumendate, odata pentru totu deaun'a rogamu pro. cetitorii nostri ca sê crutie spesele și sê reclame în epistole deschise ad. nesigilate, nefrancate, câ-ce ptu reclamatiuni nu se platesce nemic'a si epistolele vinu nesimitu la Redact. Reclamatiunile sê se faca indata ce va lipsi unu nr. anterioru nrlui urm. primitu. Red.

Proprietariu, redactoru respundietoriu și editoriu:
ALESANDRU ROMANU.